

HAYVAN HAKLARI HUKUKU VE YEREL YÖNETİMLER

Bursa Barosu tarafından hazırlanmıştır.

Bursa, 2018

**Bir milletin büyüklüğü ve ahlaki gelişimi,
hayvanlara olan davranış biçimi ile
değerlendirilir.**

MAHATMA GANDHI

Hayvanların Korunmasına Dair Uluslararası Belgeler

- Hayvan Hakları Evrensel Beyannameesi: Hayvan Hakları Evrensel Beyannameesi, 15 Ekim 1978'de tüm hayvanların güvence altına alınması amacıyla UNESCO Merkezi Paris'de kabul edilmiştir.
- Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi: 13 Kasım 1987 tarihinde Sözleşme ilk olarak Strazburg'da imzaya açılmıştır.
- 18 Kasım 1999 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Strazburg'da imzalanmış,
- 15 Temmuz 2003 tarihinde de TBMM'de kabul edilerek resmi gazetede yayınlanmıştır.

5199 S. Hayvanları Koruma Kanunu

Kanununun Amacı

- ▶ Hayvanların rahat yaşamlarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek,
- ▶ Hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine karşı en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamaktır.

Kanunun Kapsamı

Kanun, amaç maddesi doğrultusunda;

- ❖ yapılacak düzenlemeleri,
- ❖ alınacak önlemleri,
- ❖ sağlanacak eşgüdümü,
- ❖ denetim,
- ❖ sınırlama ve
- ❖ yükümlülükler ile
- ❖ tâbi olunacak cezaî hükümleri

kapsar.

Tanımlar

- a) Yaşama ortamı: Bir hayvanın veya hayvan topluluğunun doğal olarak yaşadığı yeri,
- b) Etoloji: Bir hayvan türünün doğuştan gelen, kendine özgü davranışlarını inceleyen bilim dalını,
- c) Ekosistem: Canlıların kendi aralarında ve cansız çevreleriyle ilişkilerini bir düzen içinde yürüttükleri biyolojik, fiziksel ve kimyasal sistemi,
- d) Tür: Birbirleriyle çiftleşebilen ve üreme yeteneğine sahip verimli döllere verebilen popülasyonları,
- e) Evcil hayvan: İnsan tarafından kültüre alınmış ve eğitilmiş hayvanları,
- f) Sahipsiz hayvan: Barınacak yeri olmayan veya sahibinin ya da koruyucusunun ev ve arazisinin sınırları dışında bulunan ve herhangi bir sahip veya koruyucunun kontrolü ya da doğrudan denetimi altında bulunmayan evcil hayvanları,
- g) Güçten düşmüş hayvan: Bulaşıcı ve salgın hayvan hastalıkları haricinde yaşlanma, sakatlanma, yaralanma ve hastalanma gibi çeşitli nedenlerle fizikî olarak iş yapabilme yeteneğini kaybetmiş binek ve yük hayvanlarını,

Tanımlar

h) Yabani hayvan: Doğada serbest yaşayan evcilleştirilmemiş ve kültüre alınmamış omurgalı ve omurgasız hayvanları,

ı) Ev ve süs hayvanı: İnsan tarafından özellikle evde, işyerlerinde ya da arazisinde özel zevk ve refakat amacıyla muhafaza edilen veya edilmesi tasarlanan bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı,

j) Kontrollü hayvan: Bir kişi, kuruluş, kurum ya da tüzel kişilik tarafından sahiplenilen, bakımı, aşıları, periyodik sağlık kontrolleri yapılan işaretlenmiş kayıt altındaki ev ve süs hayvanlarını,

k) Hayvan bakımevi: Hayvanların rehabilite edileceği bir tesisi,

l) Deney: Herhangi bir hayvanın acı, eziyet, üzüntü veya uzun süreli hasara neden olacak deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılmasını,

m) Deney hayvanı: Deneyde kullanılan ya da kullanılacak olan hayvanı,

n) Kesim hayvanı: Gıda amaçlı kesimi yapılan hayvanları,

o) Bakanlık: Çevre ve Orman Bakanlığını

İfade eder.

İlkeler

- a) Bütün hayvanlar eşit doğar ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde yaşama hakkına sahiptir.
- b) Evcil hayvanlar, türüne özgü hayat şartları içinde yaşama özgürlüğüne sahiptir. Sahipsiz hayvanların da, sahipli hayvanlar gibi yaşamları desteklenmelidir.
- c) Hayvanların korunması, gözetilmesi, bakımı ve kötü muamelelerden uzak tutulması için gerekli önlemler alınmalıdır.
- d) Hiçbir maddî kazanç ve menfaat amacı gütmeksizin, sadece insanî ve vicdanî sorumluluklarla, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanlara bakan veya bakmak isteyen ve bu Kanunda öngörülen koşulları taşıyan gerçek ve tüzel kişilerin teşviki ve bu kapsamda eşgüdüm sağlanması esastır.
- e) Nesli yok olma tehlikesi altında bulunan tür ve bunların yaşama ortamlarının korunması esastır.

İlkeler

f) Yabani hayvanların yaşama ortamlarından koparılmaması, doğada serbestçe yaşayan bir hayvanın yakalanıp özgürlükten yoksun bırakılmaması esastır.

g) Hayvanların korunması ve rahat yaşamalarının sağlanmasında; insanlarla diğer hayvanların hijyen, sağlık ve güvenlikleri de dikkate alınmalıdır.

h) Hayvanların türüne özgü şartlarda bakılması, beslenmesi, barındırılma ve taşınması esastır.

ı) Hayvanları taşıyan ve taşıtanlar onları türüne ve özelliğine uygun ortam ve şartlarda taşımaları, taşıma sırasında beslemeli ve bakımını yapmalıdırlar.

j) Yerel yönetimlerin, gönüllü kuruluşlarla işbirliği içerisinde, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri ve hastaneler kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlamaları ve eğitim çalışmalarını yapmaları esastır.

k) Kontrolsüz üremeyi önlemek amacıyla, toplu yaşanan yerlerde beslenen ve barındırılan kedi ve köpeklerin sahiplerince kısırlaştırılması esastır. Bununla birlikte, söz konusu hayvanlarını yavrulatmak isteyenler, doğacak yavruları belediyece kayıt altına aldırarak bakmakla ve/veya dağıtımını yapmakla yükümlüdür.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı;

- 5199 sayılı Kanun hükümlerine uyulup uyulmadığının denetlenmesi,
- İlgili kurum/kuruluşlarla koordinasyonun sağlanması,
- Mali ve teknik destek verilmesi,
- İl Hayvan Koruma Kurulu Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu çalışmalarının yürütülmesi,
- Hayvanların korunması ile ilgili eğitimlerin düzenlenmesi

Konularında görevli ve yetkilidir.

Mahallî Hayvan Koruma Kurulları Teşkilât, Görev ve Sorumluluklar

İl Hayvanları Koruma Kurulu

Her ilde il hayvanları koruma kurulu, valinin başkanlığında, sadece hayvanların korunması ve mevcut sorunlar ile çözümlerine yönelik olmak üzere toplanır.

- a) Büyükşehir belediyesi olan illerde büyükşehir belediye başkanları, büyükşehirin bağlı ilçe belediye başkanları, büyükşehir olmayan illerde belediye başkanları,
- b) İl çevre ve orman müdürü,
- c) İl tarım müdürü,
- d) İl sağlık müdürü,
- e) İl millî eğitim müdürü,
- f) İl müftüsü,
- g) Belediyelerin veteriner işleri müdürü,
- h) Veteriner fakülteleri olan yerlerde fakülte temsilcisi,
- ı) Münhasıran hayvanları koruma ile ilgili faaliyet gösteren gönüllü kuruluşlardan valilik takdiri ile seçilecek en çok iki temsilci,
- j) İl veya bölge veteriner hekimler odasından bir temsilci

İl Hayvanları Koruma Kurulu

Kurul başkanı gerekli gördüğü durumlarda konuyla ilgili olarak diğer kurum ve kuruluşlardan yetkili isteyebilir.

İl hayvan koruma kurulu sekretaryasını, il çevre ve orman müdürlüğü yürütür. Kurul, çalışmalarının sonucunu, önemli politika, strateji, uygulama, inceleme ve görüşleri Bakanlığa bildirir. İllerde temsilciliği bulunmayan kuruluş var ise il hayvan koruma kurulları diğer üyelerden oluşur. Kurul, kurul başkanı tarafından toplantıya çağrılır.

İl hayvan koruma kurulunun çalışma esas ve usulleri Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İl Hayvanları Koruma Kurulunun Görevleri

Hayvanları koruma kurulu münhasıran hayvanların korunması, sorunların tespiti ve çözümlerini karara bağlamak üzere; av ve yaban hayvanlarının ve yaşama alanlarının korunması ve avcılığın düzenlenmesi hususlarında alınmış olan Merkez Av Komisyonu kararlarını göz önünde bulundurarak;

a) Hayvanların korunması ve kullanılmasında onların yasal temsilciliği niteliği ile bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek,

b) İl sınırları içinde hayvanların korunmasına ilişkin sorunları belirleyip, koruma sorunlarının çözüm tekliflerini içeren yıllık, beş yıllık ve on yıllık plân ve projeler yapmak, yıllık hedef raporları hazırlayıp Bakanlığın uygun görüşüne sunmak, Bakanlığın olumlu görüşünü alarak hayvanların korunması amacıyla her türlü önlemi almak,

c) Hazırlanan uygulama programlarının uygulanmasını sağlamak ve sonuçtan Bakanlığa bilgi vermek,

İl Hayvanları Koruma Kurulunun Görevleri

- d) Hayvanların korunması ile ilgili olarak çeşitli kişi, kurum ve kuruluşların il düzeyindeki faaliyetlerini izlemek, yönlendirmek ve bu konuda gerekli eşgüdümü sağlamak,
- e) İlde kurulacak olan hayvan bakımevleri ve hayvan hastanelerini desteklemek, geliştirmek ve gerekli önlemleri almak,
- f) Yerel hayvan koruma gönüllülerinin müracaatlarını değerlendirmek,
- g) Hayvan sevgisi, korunması ve yaşatılması ile ilgili eğitici faaliyetler düzenlemek,
- j) Bu Kanuna göre çıkarılacak mevzuatla verilecek görevleri yapmak.

Yerel y6netimler;

- ▶ Hayvan bakımevi kurulması, sahipsiz hayvanların en hızlı şekilde bu bakımevlerine g6t6r6lmesi, m6şahede altına alınması, kısırlaştırılması, aşılanması ve rehabilite edilen hayvanların kaydedildikten sonra 6ncelikle alındıkları ortama bırakılması ile ilgili h6k6mler ilke d6zeyinde ele alınmıştır.
- ▶ Uygulama y6netmeliklere g6re gerçekleřmektedir.

Sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması

Sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanların, 3285 sayılı Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanununda öngörülen durumlar dışında öldürülmeleri yasaktır.

Güçten düşmüş hayvanlar ticari ve gösteri amaçlı veya herhangi bir şekilde binicilik ve taşımacılık amacıyla çalıştırılmaz.

Sahipsiz hayvanların korunması, bakılması ve gözetimi için yürürlükteki mevzuat hükümleri çerçevesinde, yerel yönetimler yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemeler ile çevreye olabilecek olumsuz etkilerini gidermeye yönelik tedbirler, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile eşgüdüm sağlanarak, diğer ilgili kuruluşların da görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması

Sahipsiz veya güçten düşmüş hayvanların en hızlı şekilde yerel yönetimlerce kurulan veya izin verilen hayvan bakımevlerine götürülmesi zorunludur. Bu hayvanların öncelikle söz konusu merkezlerde oluşturulacak müşahede yerlerinde tutulması sağlanır. Müşahede yerlerinde kısırlaştırılan, aşılanan ve rehabilite edilen hayvanların kaydedildikten sonra öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır.

Sahipsiz veya güçten düşmüş hayvanların toplatılması ve hayvan bakımevlerinin çalışma usul ve esasları, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Hayvan bakımevleri ve hastanelerin kurulması amacıyla Hazineye ait araziler öncelikle tahsis edilir. Amacı dışında kullanıldığı tespit edilen arazilerin tahsisi iptal edilir.

İdarî para cezaları

- a) 4 üncü maddenin (k) bendinin ikinci cümlesi hükmüne aykırı davrananlara, hayvan başına üçyüz Türk Lirası idarî para cezası. (kontROLSÜZ ÜRETME)
- b) 5 inci maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve altıncı fıkralarında öngörülen hayvanların sahiplenilmesi ve bakımı ile ilgili yasaklara ve yükümlülöklere uymayan ve alınması gereken önlemleri almayanlara hayvan başına altmış Türk Lirası; yedinci fıkrasında öngörülen yükümlölük ve yasaklara uymayanlara hayvan başına ikiyüz Türk Lirası idarî para cezası.
- c) 6 ncı maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere hayvan başına altıyüz Türk Lirası idarî para cezası. (SAHİPSİZ HAYVANIN ÖLDÜRÜLMESİ)
- d) 7 nci maddede yazılan cerrahi amaçlı müdahaleler ile ilgili hükümlere aykırı davrananlara hayvan başına ikiyüz Türk Lirası idarî para cezası.

İdarî para cezaları

e) 8 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı, bir hayvan neslini yok edecek müdahalede bulunanlara hayvan başına onbin Türk Lirası; ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına uymayanlara hayvan başına binikiyüz Türk Lirası idarî para cezası.

f) 9 uncu maddede ve çıkarılacak yönetmeliklerinde belirtilen hususlara uymayanlara hayvan başına üçyüz Türk Lirası; yetkisi olmadığı hâlde hayvan deneyi yapanlara hayvan başına binikiyüz Türk Lirası idarî para cezası.

g) 10 uncu maddede belirtilen hayvan ticareti izni almayanlara ve bu konudaki yasaklara ve yönetmelik hükümlerine aykırı davrananlara bin Türk Lirası idarî para cezası.

h) 11 inci maddenin birinci fıkrasındaki eğitim ile ilgili yasaklara aykırı davrananlara binbeşyüz Türk Lirası; ikinci fıkrasına aykırı davrananlara hayvan başına binbeşyüz Türk Lirası idarî para cezası.

İdarî para cezaları

i) 12 nci maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere hayvan başına altıyüz Türk Lirası; ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere hayvan başına binbeşyüz Türk Lirası idarî para cezası.

j) 13 üncü madde hükümlerine aykırı davrananlara, öldürülen hayvan başına altıyüz Türk Lirası; aykırı davranışların işletmelerce gösterilmesi hâlinde öldürülen hayvan başına binbeşyüz Türk Lirası idarî para cezası.

k) 14 üncü maddenin (a), (b), (c), (d), (e), (g), (h), (ı), (j) ve (k) bentlerine aykırı davrananlara üçyüz Türk Lirası; (f) ve (l) bentlerine aykırı davrananlara hayvan başına üçbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Kesilmiş ve canlı hayvanlara elkonulur.

l) RTÜK'ün takibi sonucunda 20 nci maddeye aykırı hareket ettiği tespit edilen ulusal radyo ve televizyon kurum ve kuruluşlarına maddenin ihlal edildiği her ay için altıbin Türk Lirası idarî para cezası.

İdarî para cezaları

m) 21 inci maddeye aykırı hareket edenlere hayvan başına üçyüz Türk Lirası idarî para cezası.

n) 22 nci maddeye uymayanlara, hayvanat bahçelerinde kötü şartlarda barındırdıkları hayvan başına yediyüz Türk Lirası idarî para cezası.

o) 23 üncü maddeye aykırı hareket edenlere hayvan başına üçbin Türk Lirası idarî para cezası.

Bu maddenin (b) bendinde atıfta bulunulan 5 inci maddenin birinci, ikinci ve beşinci fıkraları ile (o) bendi dışında kalan fiillerin, veteriner hekim, veteriner sağlık teknisyeni, hayvan koruma gönüllüsü, hayvan koruma derneği üyeleri, hayvan koruma vakfı üyeleri, hayvan toplama, gözetim altına alma, bakma, koruma ile görevlendirilmiş olan kişilerce işlenmesi hâlinde verilecek ceza iki kat artırılarak uygulanır.

Türk Ceza Kanunu'na Göre Hayvanların Hukuki Statüsü

TCK

Mala zarar verme

MADDE 151 - (1) Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (ASLIYE CEZA MAHK.)

(2) Haklı bir neden olmaksızın, sahipli hayvanı öldüren, işe yaramayacak hale getiren veya değerinin azalmasına neden olan kişi hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

İlginize teşekkür ederiz...

